

Benny Andersen

Szívem bevándorlója

Úgy találkoztam veled, mint egy idegennel
de ráéscéltem, hogy jobban
ismersz, mint én önmagam

Felfedező útra indítottál magamba
megmutattad az egérutakat
a tágas körkép mélyén
rejtőző korallpadokhoz
Arról ahol a térképemen ez állt
ZSAKUTCA
kiderült hogy az elme legnagyobb
és legkedvesebb légikikötőjébe vezet

Mértéket vettél hétköznapi láthatáromról
és míg úgyszólván tűkön ültem
te a szabást ellenőrizted
hogy kihúzhasd a tűket
és felhasználád őket a szabásmintádhoz
nyirbáltad és nyújtottad és
sok-sok ezer kilométerrel bővítetted
rég konfekciósra szabott láthatáromat
így nem szorított annyira derekban

Késő éjjelre jár már
mire elégedetten bólintasz:
»Elég, ha kezdetben aránylag
jól elvagyunk a múlttal
de azért bele kell nőnünk
és akkor igazán remekül fog állni!«

Életem megkettőzője
szívem bevándorlója
némi bű
enyhén lötyögő láthatárral
ölellek át
ezen a meghitt tavaszi éjszakán.

Kezdetben

Kezdetben volt a jég
aztán jöttek a bevándorlók
az első vadászok délről
akkortájt olyan idők járták
szűkében voltunk a rénszarvassültnek
inkább osztrigával éltünk

Midőn a dánok beleuntak
abba hogy Svédországban éljenek
igen-igen helyes módon átköltöztek Dániába
és ez szüntelenül így van
azóta is

Érkeztek gyalog
lovon
tengeren

De mindannyian
az ügyes üzletelők és kevély kőfaragók
gerinces gazemberek és ingathatatlan iparosok
épkézláb építészek és zsványkodó zsoldosok:
együtt hozták létre Dániát

Sokan jöttek a maguk jószántából
mások viszont menekültek
vagy egyszerűen idetoloncolták őket
de mindannyian
a francia hugenották és orosz zsidók
amageri holland kertészek
lollandi lengyel répaszedők
jütlandi német krumplitermesztők:
együtt hozták létre Dániát

És a nevek tovább élnek
a nevek a jobbágyság megszüntetésekor
Reventlow és Moltke
az alkotmányt megfogalmazó
Lehmann és Monrad
Tscherning és Andræ
rég jó bevándorlónevek
Az első dán szocialisták
az úttörők, Pio és Brix
rég jó bevándorlónevek melyek
utóbb egészen dánnak hangzanak

Hogy napjainkban Jütland
sivatagszerű

az sajtóságos
de nagyon is dán módi
aminek a Dalgas Boulevard-hoz van köze

A dán írók olyan
neveket viseltek, mint Jacobsen
Andersen és Jensen
Kristensen meg Jæger
De olyanokat is mint Oehlenschläger
Pontoppidan
Paludan
Panduro
és a névtől függetlenül
a dánok mind dánabbak lettek
minden egyes sorral, amit leírtak

Kezdetben volt a jég
aztán jöttünk mi bevándorlók
a világ összes sarkából
gyomláltunk és gondoztunk
vetettünk és vágunk
érleltünk és építettünk
harácsolunk és hegesztettünk
berzenkedtünk és buktunk
tápázkodtunk és teremtettünk
egy országot, egy falatnyit
a nagy világtérképen
alig egy ezrelékét a földgolyó millárd darabja közül
noha egészen tekintélyes híre van
ami a békét és bizalmat
támogatást és találékonyságot
helyeslést és humort illeti
amitől megszeliül távoli népek tekintete

Dánia története pedig egyáltalán nem ért véget
a bevándorlási tilalom ellenére sem
és nézzünk elébe valaminek:
húsz-harminc év múlva milyen új neveket fogunk
oly meghitten dánosnak találni,
mint Meyer meg Passer
Utzon és Borge
Schmeichel és Schade manapság?

Kezdetben volt a jég
de már régen elolvadt
mi meg itt vagyunk
és a jövő épp most kezdődik.

Így éltem mint bevándorló

Sötét és hűvös novemberi reggel volt
amikor világra jöttem
kicsi, fázó bevándorló északon
kiűzve tropikus illetőségemből
árnyékban majdnem 38 fokos
átlaghőmérsékletről
ahol éjjel-nappal fürödhettem biztonságban
fürödhettem kétliteres langyos óceánocskámban

Életem első szakaszát
meleg göngyölte be
gyöngéd lubickoló kényelem
dúdoló női hang
kiderült később, hogy anyámé
meg nyekergő húrok zengése
amitől bukfencet vetettem a vízben
később felismertem apám bendzsóját
volt ott minden
és nem várta hogy megértsék

Képzeld mennyire megborzadtam
amikor egyszerre kitaszítottak
tropikus paradicsomból
és számúztak egy sarkköri vidékre
talán 20 Celsius-fok volt ott
talán 21
az Állami Kórház szülészeti osztályának folyosóján
nekem kutya hideg
anyaszült meztelenül
jéghideg és csontszáraz pokolban
aztán az érthetetlen nyelven szóló
hangos kiáltások
fehérbe öltözött óriások lábamnál fogva a levegőbe emeltek
megpaskolták szegény fenekem
mely eddig csak meleg csörgedezést ismert két fele között
és mivel a csecsemőknek eleve nehezükre esik
különbséget tenni a fent meg a lent között
még inkább összezavarodtam a
harsány örültek e csapatától
mely a fején állt
és a levegőbe lóbálta karját
kimutatva a foga fehérét

Segítség
gondoltam
Ha már kilöktek
gondoltam
A vadak közé jutottam
gondoltam
ez annyira furcsa hogy üvöltöttem
és minél inkább üvöltöttem
annál hangosabban kiabáltak ők
viaskodtak velem
csontszáraz rongyokkal
lekaparták az utolsó meleg nedvességet rólam
tisztá győtrelem
én meg csak üvöltöttem és üvöltöttem
am – am – mam –
nem tudtam kimondani
hogyan Amnesty International
de az sem segített volna
az Amnesty akkoriban még nem létezett
azon a hűvös és sötét novemberi reggelen
a válság és az összeomlás évében, 1929-ben
amikor kiűztek ebbe a hűvös világba

De lassacskán idomultam
megtanultam ezt az elég vicces nyelvet
felneveltem
letelepedtem
lett munkám kocsim családom
lassacskán közülük való lettem
még a nyelvükön is álmodtam
hozzákötöttem ehhez a különös országhoz
bár ahhoz ami itt végbemegy
nem mindent tudok pártolni teljesen
de hosszabb külföldi utazásaim során
gyakran azon kapom magam, hogy sokat
gondolok erre az országra
mintha az volna, ahonnan jöttem
ahonnan elindult a világom
miközben első otthonom
anyai lagúnám emléke
távolról valóságos álom lett
gyöngéden csobogó dúdoló rege
csöndes zúgás az elme mély kagylóházában

Már elértem abba a korba
hogy számolgathatom az éveimet

*amikor még egyszer kiutasítanak
egy másik világba
megtanulni egy új nyelvet
s bizonyos új szokásokat tanulmányozni melyek
azokhoz mérve amelyeket ismerek
lehet hogy valamiféle nem-nyelv
és nem-szokások
eddig csak nagyon halvány
és következtelen tájékoztatásokat kaptunk
ettől még bármit várhatunk
és semmit nem kell megnevezniük
lehet hogy éppoly hűvös és lármás
mint megérkezésemkor a jelenlegi hazám
ott is a határon fogadja az embert
fehérbe öltözött kurjongató örültek csapata
és a lábánál fogva a levegőbe emelik
vagy a pokoli forráságban és némaságban
nem fogadja őt senki
úgy egyáltalán, az ember egy senki
akit nem fogad a többi senki*

*Most csak annyit szűrhetünk le biztosan
hogy más országokkal
ellentétben itt
igen fejlett és türelmes
bevándorló- és menekült-politika van
és módfelett ritkán fordul elő
hogy valakit visszafordítanak a határról.*

Kierkegaard biciklin

*Valamivel elsurran az idő
sok mindenre alig érdemes emlékezni
de úgy emlékszem, mintha tegnap történt volna
pedig már több mint egy hete
Søren Kierkegaard biciklizett arra
várjatok egy kicsit szóval
ennek legalább 150 éve
biztos hogy akkor még nem születtem meg
de never mind
lekerekezik a Hjortekærs-úton
én meg fölfelé
úgyhogy megálltunk egy kis beszélgetésre
valaki most ellene vethetné*

*hogy akkoriban még fel sem találták a kerékpárt
de nagy szellemek nem vitatkoznak ilyesmin
és ő hébe-korba némileg szórakozott lehetett*

*Enyhén zihálva fogott annak szemléltetéséhez
amit az Ismétlés fogalmában fejtett ki
ezt még E-vel írta, Esmétlésnek:
A pedálok folyton ismétlődő használatára
forgatta a kerekeket
mondhatni hát az ismétlés
működtette az eszközt
és növelte a kedvet a helyváltoztatásra
vagy újra meglátogatni jól ismert helyeket
De a bicikliben az volt a legzseniálisabb
hogy mindkettőt lehetett csinálni egyszerre
egyazon helyen lenni
és az ismétlés révén
elmozdítani a helyet
így tehát Koppenhága belső részéből
ki lehetett biciklizni egészen Hjortekærig és az Állatkertig
útközben átélve egy csomó remek helyet
nem leragadva egyetlen hely mellett sem
Hát bizony ez jóval azelőtt volt hogy tévénk lett
Aztán ő tovább surrant a biciklijén
azóta nem láttam
korábban sem
valószínűleg soha
de erre az ismétléssel kapcsolatos dologra emlékszem
és Kierkegaard-ról sok mindent lehet mondani
de az ördögbe is, a fickó tudta, hogy mit beszél.*

Miszoglád Gábor fordításai

Mit hjertes indvandrer; I begyndelsen; Mit liv som indvandrer; Kierkegaard på cyklen, Denne kommen og gåen 1993. / *Ez a jövőés menés* verseskötet 1993.
Borgen/Forlaget Vindrose.

Benny Andersen (1929). Érettségi vizsgáját követően 1948-tól 1962-ig bázongorista volt. Költőként 1960-ban *A zeneértő angolna* című verseskötettel mutatkozott be. Ezt több mint 40 kötetnyi vers, gyermekkönyv, rádiójáték és elbeszélés követte. 1972 óta a Dán Akadémia tagja, 1990-től pedig az århusi Nappali Főiskola zenei védnöke. Benny Andersen a dán nemzeti költők exkluzív társaságának tagja. Számos irodalmi díjban részesült, egyebek között birtokosa az Állami Művészeti Alap Élethossziglan tartó kitüntetésének is.